

Wyrok z dnia 16 lutego 1999 r.

II UKN 418/98

Odmowa uwzględnienia wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego (art. 117 § 1 KPC) nie pozbawia strony możliwości obrony jej praw (art. 379 pkt 5 KPC) i nie narusza art. 6 Konwencji z dnia 4 listopada 1950 r. o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284).

Przewodniczący: SSN Teresa Romer, Sędziowie SN: Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Stefania Szymańska.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 16 lutego 1999 r. sprawy z powództwa Stanisława N. przeciwko Andrzejowi W. o uznanie zdarzenia za wypadek przy pracy, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie z dnia 17 marca 1998 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 16 października 1997 r. [...] Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Częstochowie oddalił powództwo Stanisława N. przeciwko Andrzejowi W. o uznanie zdarzenia za wypadek przy pracy, ustalając następujący stan faktyczny:

Powód zawarł umowę zlecenia z Wojewódzkim Zarządem Polskiego Związku Działkowców w C., w ramach której pełnił funkcję Prezesa. W dniu 24 stycznia 1997 r. przebywając w biurze na terenie ogródków działkowych „W.”, upadł i doznał złamania nogi. Do zdarzenia doszło w czasie pożaru w świetlicy ogródków. W ocenie Sądu powód nie wykazał interesu prawnego w rozumieniu art. 189 KPC w zakresie żądania ustalenia charakteru zdarzenia, stwierdzając nadto, że pozwany nie jest biernie legitymowany w sprawie. Stron procesu, nie łączyła bowiem umowa o pacę, a pozwany „nie jest właścicielem ogródków działkowych, na terenie których miało miejsce zdarzenie”.

Stanowisko to w pełni podzielił Sąd Wojewódzki, który wyrokiem z dnia 17 marca 1998 r. [...] oddalił apelację powoda. Sąd ten dodatkowo wskazał, że powód wytoczył również drugie powództwo przeciwko Andrzejowi W. i Wojewódzkiemu Zarządowi Polskiego Związku Działkowców o odszkodowanie z tytułu doznanego uszczerbku na zdrowiu oraz o zadośćuczynienie za doznaną krzywdę moralną i w sprawie tej Sąd Rejonowy „ustali czy zdarzenie z dnia 24 stycznia 1997 r. było wypadkiem przy pracy”. Powyższy wyrok powód zaskarżył kasacją i zarzucając naruszenie prawa procesowego przez niezastosowanie art. 378 § 1 KPC, mimo iż postępowanie przed Sądem pierwszej instancji dotknięte było nieważnością „co miało decydujący wpływ na wynik sprawy”, wniósł o jego uchylenie oraz uchylenie wyroku Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Zdaniem skarżącego został on pozbawiony możliwości obrony swych praw, ponieważ Sąd Rejonowy nie uwzględnił wniosku powoda o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, a następnie - mimo iż postanowienie to nie było prawomocne - wydał wyrok oddalający powództwo. Uniemożliwiając powodowi zaskarżenie tego postanowienia, Sąd naruszył art. 6 pkt 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, zgodnie z którym każdy ma prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia jego sprawy.

Sąd Najwyższy rozważył co następuje:

Kasacja jest nieuzasadniona, a powołane jako jej podstawa naruszenie prawa procesowego przez niezastosowanie art. 378 § 1 KPC błędnie wskazane. Powołany przepis określa, iż Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach wniosków apelacji, co w rozpoznawanej sprawie oznaczało, że jest on wiązany zarzutem naruszenia prawa materialnego (art. 20 pkt 2 ustawy z dnia 19 grudnia 1975 r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących prace na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia - jednolity tekst: Dz.U. z 1995 r. Nr 65, poz. 333 ze zm.) i opartym na nim wnioskiem o uchylenie zaskarżonego wyroku z przekazaniem sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Z wywodów kasacji zdaje się wynikać, że jej autor - ustanowiony w sprawie pełnomocnik (adwokat) - w istocie „chciał” powołać § 2 cytowanego przepisu, obligujący Sąd drugiej instancji do uchylenia wyroku z urzędu, jeżeli postępowanie przed Sądem pierwszej instancji dotknięte było nieważnością. Mimo, iż zarzut nieważności (naruszenia art. 379 KPC) nie został określony, to z wywodów kasacji można wnioskować, że - w ocenie skarżącego -

doszło do naruszenia jego punktu 5 i pozbawienia strony możliwości obrony swych praw.

Fakt, iż mimo tych niewątpliwych braków kasacji oceniano ją merytorycznie było podyktowane wyłącznie tym, że nieważność postępowania brana jest przez Sąd Najwyższy pod rozwałę z urzędu (art. 393¹¹ KPC). Zauważyć należy, że samo złożenie przez stronę wniosku o ustanowienie dla niej adwokata lub radcy prawnego nie obliguje Sądu do jego uwzględnienia. Wniosek taki Sąd uwzględni „jeżeli udział adwokata lub radcy prawnego w sprawie uzna za potrzebny” - art. 117 § 1 KPC. Odmowa uwzględnienia tego wniosku przez Sąd orzekający w sprawie w pierwszej instancji nie może być oceniana jako „pozbawienie strony możliwości obrony swych praw”, a powód mógł postanowienie to zaskarżyć (art. 394 § 1 pkt 2 KPC) i na przeszkodzie temu nie stało wydanie przez Sąd pierwszej instancji wyroku co do istoty sprawy. Odmienne twierdzenia zawarte w kasacji, jako nie mające oparcia w przepisach prawa, są bezzasadne.

Chybiony jest także zarzut naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284). Przepis ten gwarantuje każdemu prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym albo o zasadności każdego oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej. W sprawach cywilnych gwarancja dotyczy rozstrzygania o prawach i obowiązkach, w czym nie mieści się każde - także incydentalne - orzeczenie wydane przez Sąd w toku postępowania cywilnego.

W rozpoznawanej sprawie Sady obu instancji wydały rozstrzygnięcie o prawach cywilnych powoda poddanych ich ocenie, a fakt, że nie uwzględniły jego powództwa, a także wniosków zgłaszanych w toku sprawy, nie oznacza, iż naruszyły wspomniany art. 6 Konwencji.

Z tych względów w oparciu o art. 393¹² KPC, orzeczono jak w sentencji.

=====